

Rozwój larwalny oligoceńskich żab z rodziny Palaeobatrachidae

Zbyněk Roček

Acta Palaeontologica Polonica 48 (4), 2003: 595-607

Szczegółowy opis rozwoju szkieletu i niektórych struktur miękkich oparto na obserwacji 171 skamieniałych kijanek i młodych żabek z rodzaju *Palaeobatrachus* sp. z późnego oligocenu Czech (stanowisko Bechlejovice). Wyjątkowo dobry stan zachowania zawdzięczają fosylizacji w iłach okrzemkowych. Kopalny szereg rozwojowy porównano z normalnym rozwojem współczesnego płaza bezogonowego, płatany, czyli żaby szponiastej *Xenopus laevis* (z rodziny grzbietorodowatych, Pipidae) reprezentowanym przez preparaty oczyszczone i wybarwione (alizaryną/błękitem toluidynowym) całych okazach w różnych stadiach przeobrażenia. Porównanie wykazało, że mimo różnic w kolejności i chronologii kostnienia (np. kostnienie puszek słuchowych i żeber jest opóźnione u *Xenopus*, a kości skórnych u *Palaeobatrachus*), w liczbie wolnych żeber i składzie okolicy krzyżowej (synsacrum u *Palaeobatrachus* obejmuje dwa ostatnie kręgi przedkrzyżowe, a u *Xenopus* jest tylko jeden krąg krzyżowy), oba rodzaje wykazują podobieństwa w pojawianiu się bardzo wielu cech anatomicznych w ontogenezie. Najważniejsza różnica dotyczy kształtu trzonów kręgów (przodowklęsłe u *Palaeobatrachus*, tyłowklęsłe u wszystkich Pipidae), tworzących się na stosunkowo wczesnych etapach rozwoju. Na podstawie porównań anatomicznych można by wysunąć tezę, że *Palaeobatrachus* dałby się wyprowadzić z Pipidae, ale jest to wątpliwe zważywszy na rozbieżności biostratygraficzne i paleogeograficzne. Najwcześniejsi przedstawiciele Palaeobatrachidae znani są z późnej kredy Europy, ale Pipidae nie mogły zasiedlić północnych kontynentów po wczesnej kredzie, odkąd pojawienie się oceanu Tetydy zapobiegło wymianie fauny płazów bezogonowych. Ponadto wszyscy przedstawiciele Palaeobatrachidae zachowali cechy prymitywne (np. pięć par żeber), które były już bardziej zaawansowane nawet u najstarszych znanych Pipidae z dolnej kredy Izraela.

Key words: Anura, Palaeobatrachidae, larval development, Oligocene, Czech Republic.

Zbyněk Roček [rocek@gli.cas.cz; rocek@natur.cuni.cz], Laboratory of Palaeobiology, Geological Institute, Academy of Sciences, Prague, Czech Republic; Department of Zoology, Charles University, Prague, Czech Republic.

